

การเมืองในนโยบายประชานิยมประเทศไทย

พ.ศ. 2544-2557*

The Politics in Populism Policy in Thailand

B.E. 2544-2557

¹ชุตินันท์ ปราณีราษฎร์ และ นิธิตา สิริพงษ์ศักดิ์กษิณ

¹Chutinun Praneerad and Nithita Siripongtugsin

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhaeng University, Thailand.

¹Corresponding Author. Email: prettyair@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษานโยบายประชานิยมต่างประเทศ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดประชานิยมทางการเมืองใน พ.ศ. 2544 - 2557 2) เพื่อศึกษาถึงการเมืองในการบริหารนโยบายประชานิยมของรัฐบาลในช่วง พ.ศ. 2544 - 2557 โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาเชิงนโยบายจากเอกสารวิชาการ และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ กลุ่มที่ 1 นักการเมือง ได้แก่ กลุ่มสนับสนุน กลุ่มต่อต้าน กลุ่มที่ 2 ข้าราชการเจ้าหน้าที่รัฐ กลุ่มที่ 3 นักวิชาการ พบว่า นโยบายประชานิยมต่างประเทศและประเทศไทยคล้ายกันในการให้ความสำคัญกับคนชนชั้นล่างด้วยนโยบายส่งเสริมคนจน และต่างกันที่ประเทศไทยมีความเข้มแข็งและมีวินัยทางการคลังมากกว่าต่างประเทศ นอกจากนี้ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดประชานิยมทางการเมืองไทย พ.ศ. 2544-2557 ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจของระบบการเมือง เป็นการลดบทบาทของฝ่ายทหาร การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เพื่อสร้างเสถียรภาพทางการเมืองโดยพัฒนาไปสู่ระบบสองพรรค รวมถึงสภาพเศรษฐกิจหลังวิกฤติเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 มีการใช้นโยบายประชานิยมเพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ความยากจน และฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐานแก่ประชาชน ทั้งนี้ การเมืองในการบริหารนโยบายประชานิยมของรัฐบาลในช่วง พ.ศ. 2544-2557 พบว่า แต่ละรัฐบาลดำเนินนโยบายควบคู่กับการแสวงหาผลประโยชน์ขาดจิตสำนึกรับผิดชอบ กระทั่งนำไปสู่ความแตกต่างของอุดมการณ์ทางการเมือง ดังนั้น ประเทศไทยควรเตรียมความพร้อมและสร้างความชัดเจนของนโยบายประชานิยมในมิติต่างๆ เพื่อกำหนดขอบเขตนโยบายประชานิยมที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: นโยบายประชานิยม; การเมือง

Abstract

The purpose of this research 1) To study foreign populist policy, to study factor to incurred political populism in B.E. 2544-2557. 2) To study political in administration populist policy of the government in B.C. 2544-2557. The process is applied qualitative research to study policy from the academic document and in-depth interview form the sample as follows: group 1 is politician including group support and group resist, group 2 is government official, group 3 is an academican. The finding has the populist policy in foreign and in Thailand were similar to emphasized on lower class with the poor promotion policy and different with Thailand is strong and has fiscal discipline more than a foreign country. Furthermore, the factor is occurring Thai political populism B.E. 2544-2557 as follows: changing the power structure of the political system to decrease the role of the military. The announcement of the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2540 to creates political stability by developing into a two-party system. Moreover, the economic conditions after the economic crisis in B.E. 2540, using populist policies to solve social inequality, poverty, and infrastructure restoration for people. Indeed, political in the administration of populist policies of the government during the period B.E. 2544-2557 found that each government implemented policies along with seeking benefits, lack of responsibility, until leading to differences in political ideologies. Therefore, Thailand should prepare readiness and create clarity of populist policies in various dimensions. To determines the scope of appropriately and effectively populist policies.

Keywords: Populist policy; Politics

บทนำ

นโยบายประชานิยมที่ค้นพบหลักฐานจากประวัติศาสตร์การเมืองโลก มีแนวคิดมาจากกษัตริย์ไลเคอร์กุส แห่งนครรัฐสปาร์ตา ผู้วางรากฐานเศรษฐกิจ สังคม และระเบียบกฎหมายของสปาร์ตาพลูตาร์ค (Plutarch) มีหลักการสร้างความเท่าเทียมกันในหมู่ประชาชน โดยจัดแบ่งที่ดินออกเป็นส่วนตัวๆ กัน แจกจ่ายให้แก่ราษฎร เพื่อประกอบการกสิกรรมเลี้ยงคนในครอบครัว ซึ่งเป็นการสร้างความเป็นธรรมให้กับประชาชนที่ยากจนในรูปแบบประชานิยมดั้งเดิม (Bahr, 2017) ต่อมาในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ได้เกิดแนวคิดประชานิยมในประเทศรัสเซีย เป็นขบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ให้ความสำคัญกับประชาชนมากที่สุด ได้แก่ ขวานาหรือเกษตรกร ผู้นำสำหรับแนวคิดนี้ สนับสนุนให้เยาวชนออกจากสถานศึกษา เพื่อแสวงหาเป้าหมายของการเป็นนักต่อสู้ เพื่อประชาชนและอาศัยประชาชนเป็นพลังหลักในการเปลี่ยนแปลงสังคมให้ก้าวหน้า (Taggart, 2000) การสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นในชุมชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและเคารพค่านิยมของท้องถิ่น มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น (Siripongtugsin, 2018) ต่อมาในปี ค.ศ. 1920 – 1930 ได้เกิดการเมืองประชานิยมในกลุ่มประเทศลาตินอเมริกา เรียกว่า ประชาชนิยมใหม่ (Neo-populism) ซึ่งเต็มไปด้วยการแข่งขันทางการเมืองที่รุนแรง ต้องการชัยชนะทางการเมืองมากขึ้น จึงนำไปสู่การใช้นโยบายประชานิยมที่ผสมผสานความเกลียดชังต่อคนกลุ่มหนึ่งหรืออีกชนชั้นหนึ่ง โดยการสร้างภาวะผู้นำทางการเมืองที่โดดเด่น เพื่อต่อสู้ทางการเมืองกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมดั้งเดิม ซึ่งพยายามคัดค้านนโยบายประชานิยมที่ครองใจประชาชน เพื่อชัยชนะทางการเมือง (Wonsurawattana, 2007)

สำหรับประวัติศาสตร์การเมืองไทยที่ได้นำนโยบายประชานิยมเข้ามามีใช้ในการบริหารประเทศ เกิดขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2518 สมัยรัฐบาลหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช หัวหน้าพรรคกิจสังคม นโยบายประชานิยมที่โดดเด่น คือ โครงการพัฒนาท้องถิ่นและช่วยประชาชนในชนบทให้มีงานทำในฤดูแล้ง (ปชล.) หรือโครงการเงินผัน เพื่อให้ชาวชนบทมีงานทำในช่วงเวลาว่างงานในฤดูร้อนก่อนถึงฤดูทำนา โดยการจ่ายเงินไปยังประชาชนโดยตรงในลักษณะของการว่าจ้างทำงาน ให้ชุดคูคลอง สร้างถนน อ่างเก็บน้ำ และอื่นๆ ช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในชนบท และส่งเสริมสภาพสังคมในชนบทให้อยู่ดีกินดีมากขึ้น (Angrakul, 1991) รัฐบาลยุคต่อมา ก็ได้จัดตั้งโครงการที่มีลักษณะคล้ายกันแต่มีชื่อเรียกแตกต่างกัน เมื่อพรรคไทยรักไทยนำนโยบายประชานิยมมากำหนดเป็นนโยบายพรรคการเมืองอย่างชัดเจน ทำให้สังคมไทยรู้จักคำว่า “นโยบายประชานิยม” ตั้งแต่การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2544 รัฐบาลทักษิณบริหารงานโดยนโยบายเศรษฐกิจคู่ขนาน (dual track policy) เน้นกระตุ้นเศรษฐกิจในแนวทางหลัก 2 ประการ ดังนี้ (1) เป็นนโยบายส่งเสริมการส่งออก การลงทุนจากต่างประเทศ และการท่องเที่ยว ซึ่งมีภาคธุรกิจเอกชนเป็นตัวขับเคลื่อน (2) เป็นนโยบายกระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชนในระดับรากหญ้า โดยช่วยเหลือภาคเกษตรกร ภาคธุรกิจขนาดกลางขนาดย่อม (small and medium enterprise: SMEs) พร้อมกับการสร้างผู้ประกอบการรายใหม่ๆ (new entrepreneurs) เข้าสู่ตลาด

หากพิจารณาเจตนารมณ์ของรัฐบาลในการนำนโยบายประชานิยมมาบริหารประเทศนั้น อาจมองได้สองด้าน คือ รัฐบาลต้องการช่วยเหลือประชาชนที่ยากจนอย่างแท้จริง และรัฐบาลต้องการสร้างความ

นิยมทางการเมือง แต่ด้วยนโยบายประชานิยมเอง ก็มีจุดอ่อนที่สำคัญ คือ เป็นนโยบายที่รัฐบาลนำมาใช้เป็นครั้งคราว ไม่มีความมั่นคงถาวร เลี่ยงโครงการต่อเนื่อง แต่จะสร้างโครงการใหม่ขึ้นมา เป็นโครงการของตน เพื่อให้เกิดความแตกต่าง และพยายามสร้างผลงานเชิงประจักษ์แก่ประชาชนให้ต่างจากรัฐบาลชุดก่อน จึงขาดประสิทธิภาพและความต่อเนื่อง กระทั่งทำให้เกิดข้อวิตกกังวลว่า การใช้นโยบายประชานิยมของประเทศไทย จะซ้ารอยประเทศอาร์เจนตินาและประเทศเวเนซุเอลาที่ใช้นโยบายประชานิยมเกินขอบเขต ทำให้มีเปตานหนี้สาธารณะของประเทศสูงเกินกว่าระดับที่กำหนดไว้ เพียงเพราะผู้นำทางการเมืองมุ่งแสวงหาอำนาจด้วยการสร้างคะแนนนิยมทางการเมืองจากการเลือกตั้งเท่านั้น มีผลบิดเบือนต่อกลไกตลาดอย่างรุนแรง เช่น การคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศมากเกินไป ส่งผลกระทบต่อการผลิต ทำให้ขาดประสิทธิภาพ ในขณะที่เดียวกัน นโยบายเพิ่มค่าจ้างแรงงาน แต่ไม่ให้ผู้ผลิตเพิ่มราคาสินค้า ทำให้ผู้ผลิตขาดแรงจูงใจในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ โครงสร้างเศรษฐกิจจึงอ่อนแอขาดเสถียรภาพอย่างรุนแรง ส่งผลกระทบระยะยาวต่อประเทศทั้งสองกระทั่งเข้าสู่สภาวะวิกฤติการณ์ (Acemoglu, Egorovand & Sonin, 2012)

อย่างไรก็ดี นโยบายประชานิยมเหล่านั้น ทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองและการหวังผลประโยชน์ในระยะสั้น เป้าหมายเพื่อชนะการเลือกตั้งโดยมิได้คำนึงว่า นโยบายประชานิยมที่นำมาใช้นั้น มีการวางแผนและกำหนดนโยบายสาธารณะที่ดีเพียงพอหรือไม่ ในระยะยาวจะสามารถเอื้อประโยชน์หรือให้โทษแก่ประชาชน การวิจัยครั้งนี้ได้ให้ความสำคัญกับนโยบายประชานิยม ปัจจัยสนับสนุนให้มีการใช้นโยบายประชานิยมทางการเมือง โดยมุ่งหวังในการแสวงหาข้อเท็จจริงทางการเมืองในเชิงลึกเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมภายใต้บริบทการเมืองไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบายประชานิยมต่างประเทศ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดประชานิยมทางการเมืองใน พ.ศ. 2544-2557
2. เพื่อศึกษาถึงการเมืองในการบริหารนโยบายประชานิยมของรัฐบาลในช่วง พ.ศ. 2544-2557

การทบทวนวรรณกรรม

การเมืองในนโยบายประชานิยมของประเทศไทย พ.ศ. 2544-2557 อยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีการเมืองประชานิยม (political theory of populism) โดยลักษณะการเมืองประชานิยม เป็นเหตุการณ์ทางการเมืองที่ประชาชนหวาดกลัวต่ออำนาจที่ตกอยู่กับกลุ่มการเมืองที่มีแนวคิดอนุรักษนิยม ซึ่งครองอำนาจมาอย่างยาวนาน เป็นความกลัวในอำนาจของกลุ่มการเมืองที่มีมากเกินไป เป็นมือที่มองไม่เห็นหรือกลัวการทุจริต ปราบกฏการณ์ทางการเมืองลักษณะนี้ ทำให้นักการเมืองพยายามชูนโยบายประชานิยม เสนอตัวเข้ามาเป็นทางเลือกให้ประชาชนตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Acemoglu, Egorov & Sonin, 2013)

ในที่นี้ การเมือง หมายถึง วิธีการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจและอิทธิพลในการบริหารประเทศ ซึ่งเป็นอำนาจเด็ดขาดที่ครอบคลุมทางสังคม สามารถกำหนดนโยบายบริหารประเทศ แต่งตั้งบุคคลดำรงตำแหน่งสำคัญๆ จัดสรรงบประมาณและใช้ข้าราชการได้ รวมถึงการแสวงหาผลประโยชน์ต่อกลุ่มบุคคลและองค์กรที่มีจุดประสงค์ทางการเมืองร่วมกัน (Techapeera, 2007) การได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองมักจะมาจากการใช้นโยบายประชานิยมในรูปแบบต่างๆ โดยนโยบายประชานิยม หมายถึง นโยบายที่พรรคการเมืองนำมาใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง โดยมีลักษณะที่ทำให้ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งส่วนใหญ่พึงพอใจจากการได้รับความช่วยเหลือ การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน และทำให้เป็นรูปธรรมเมื่อชนะการเลือกตั้งเข้ามาเป็นรัฐบาล รวมถึงการแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองไปพร้อมๆ กัน (Muller, 2016) เมื่อมีโอกาสได้จัดตั้งคณะรัฐบาล จะนำหลักการนั้น มากำหนดเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เรียกว่า นโยบายพรรคการเมือง ซึ่งหมายถึง สัญญาประชาคมประเภทหนึ่งที่พรรคการเมืองได้สัญญาไว้กับประชาชนในสังคม เมื่อพรรคการเมืองของตนได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง จะนำนโยบายนั้น ไปกำหนดเป็นนโยบายรัฐบาลที่รวมความต้องการของกลุ่มผลประโยชน์ที่หลากหลายไว้ในพรรคการเมืองเดียวกัน การเสนอนโยบายพรรคการเมือง จะต้องผ่านการต่อสู้ทางความคิด กระทั่งได้รับการเห็นชอบและยอมรับต่อนโยบายร่วมกันของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในผลประโยชน์ต่างๆ จึงจะสามารถประกาศนโยบายพรรคสู่สาธารณชนได้

นอกจากนี้ ทฤษฎีการเมืองประชานิยมเป็นการแย่งชิงอำนาจระหว่างฝ่ายขวาที่เป็นตัวแทนอุดมคติทางเศรษฐกิจที่มีแนวคิดอนุรักษนิยม การดำเนินงานบริหารประเทศจะเป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป ในขณะที่ฝ่ายซ้ายมีแนวคิดลัทธิสังคมนิยมและคอมมิวนิสต์ ที่มีการดำเนินงานอย่างรวดเร็ว เน้นการเปลี่ยนแปลง (Gyurkocza, 2011) จะเห็นได้ว่า หากมีอุดมการณ์ทางการเมืองแตกต่างกันจะนำไปสู่ความขัดแย้งในการบริหารประเทศ โดยอาศัยฐานเสียงจากประชาชนเครื่องมือในการเจรจาต่อรองทางการเมือง และการดำเนินนโยบายประชานิยมจำเป็นที่จะต้องสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่ผู้นำสูงสุด นั่นคือ เป็นผู้นำในลักษณะบารมี มีความสามารถที่โดดเด่น มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชน เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในทุกกิจกรรมทางการเมือง และขยายฐานเสียงให้กว้างขึ้น (Laothamatas, 2006) ความสำเร็จจากการบริหารนโยบายประชานิยม จะมีคะแนนนิยมทางการเมืองสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจนนำไปสู่การใช้อำนาจทางการเมืองที่ขาดความเป็นธรรมและความถูกต้อง (Techapeera, 2007) รวมถึงการให้ความสำคัญกับประชาชนชั้นล่างในการกระจายทรัพยากรทางเศรษฐกิจ มอบเงินอุดหนุนโครงการต่างๆ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ซึ่งการเสนอนโยบายของพรรคการเมือง

ดังนั้น ทฤษฎีประชานิยมทางการเมือง จึงเป็นกลยุทธ์ทางการเมือง เพื่อให้ได้มาซึ่งชัยชนะและอำนาจในการปกครอง (Weyland, 2001) ลักษณะของประชานิยมตามแนวคิดนักวิชาการตะวันตก ถูกแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 แนวคิดประชานิยมเป็นนโยบายที่ไม่แน่นอน กลุ่มที่ 2 แนวคิดประชานิยมคือ ส่วนหนึ่งของการเมือง และกลุ่มที่ 3 แนวคิดประชานิยมทางเศรษฐกิจมหภาค (macroeconomic populism) (Coupal, 2003) ซึ่งแนวคิดที่เน้นบริหารเศรษฐกิจมหภาคมีความสอดคล้องกับบริบทของไทย ในช่วง พ.ศ. 2544-2557 หากพรรคการเมืองมีเป้าหมายเพื่อชัยชนะในการเลือกตั้งและได้ครองอำนาจทางการเมืองตามที่

คาดหวัง จำเป็นที่จะต้องใช้นโยบายหลักที่โดดเด่นเพื่อการบริหารประเทศ ซึ่งมีผลกับประชาชนโดยรวมและใช้งบประมาณจำนวนมาก อาทิเช่น โครงการรถยนต์คันแรก โครงการประกันและจำนำข้าว โครงการลดการเก็บภาษีสรรพสามิตเพื่อพยุงราคาก๊าซหุงต้ม เป็นต้น นโยบายเหล่านี้ มีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจมหภาคของประเทศได้ และหากงบประมาณขาดดุลมากขึ้น จะนำไปสู่สถานการณ์วิกฤติทางการคลังของประเทศ สะท้อนถึงความล้มเหลวทางการเมือง

อย่างไรก็ตาม หลักการสำคัญของนโยบายประชานิยมจะมุ่งเน้นการใส่ใจต่อประชาชนทั่วไปอย่างเท่าเทียมกัน ทุกคนควรได้รับโอกาสขั้นพื้นฐานอันพึงมีของตน (Rawls, 1999) เพื่อหลีกเลี่ยงความเหลื่อมล้ำทางสังคม สามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นได้จากทฤษฎีความยุติธรรม (a theory of justice) หรือความยุติธรรมทางสังคม (social justice) ของจอห์น ราวล์ส (John Rawls) โดยหลักการกล่าวว่า รัฐจะต้องช่วยเหลือคนที่ยากจนที่สุดก่อน เนื่องจากบุคคลเหล่านั้นได้รับความเดือดร้อนมากที่สุด และทุกคนในสังคมควรเรียนรู้การอยู่ร่วมกัน โดยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทางสังคม แต่การช่วยเหลือดังกล่าวจะต้องเป็นไปอย่างสมเหตุสมผลและเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งแนวคิดนี้มีฐานคติมาจากเรื่องของสิทธิและเสรีภาพในการบริหารจัดการประเทศเพื่อสร้างความเป็นธรรม (Freeman, 2003)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ได้เลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อศึกษารายละเอียดในเชิงลึกเกี่ยวกับนโยบายประชานิยมและการเมืองที่เกิดจากการนำนโยบายประชานิยมไปใช้ในการบริหารประเทศ สามารถดำเนินการวิจัยโดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร เพื่อให้เข้าใจถึงความเป็นมา หลักการของนโยบายประชานิยมที่ได้นำมาใช้ทางการเมืองทั้งบริบทต่างประเทศและประเทศไทย รวมถึงผลของการใช้นโยบายที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-2557 และเพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดที่ครอบคลุมทุกด้านของนโยบายประชานิยม จึงได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายประชานิยม ในลักษณะของบุคคลที่นำนโยบายประชานิยมไปปฏิบัติและบุคคลที่ได้รับผลจากนโยบายประชานิยม ได้แก่

- 1) กลุ่มนักรการเมือง แบ่งออกได้เป็น กลุ่มสนับสนุน คือ กลุ่มรัฐบาล และกลุ่มต่อต้าน คือ กลุ่มคัดค้าน
- 2) กลุ่มข้าราชการเจ้าหน้าที่รัฐที่นำนโยบายไปปฏิบัติ
- 3) กลุ่มนักวิชาการ ที่มีทัศนคติต่อการบริหารนโยบายประชานิยม

โดยใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย 12 เดือน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ คั่นคว่ำจากเอกสารบทความวิจัย ฐานข้อมูลทางวิชาการที่มีความน่าเชื่อถือ และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามกึ่งโครงสร้างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ โดยการตั้งข้อคำถามแบบปลายเปิดไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อการแสดงความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ในประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับนโยบายประชานิยมเป็นไปอย่างอิสระ ทั้งนี้ ข้อคำถามได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา (content validity) จากผู้เชี่ยวชาญทางด้านรัฐศาสตร์ ด้านกฎหมายการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐศาสตร์นโยบาย

ทั้งหมด 3 ท่าน และปรับปรุงให้ข้อความมีความครบถ้วน สมบูรณ์ เข้าใจง่าย และตรงประเด็น เพื่อให้แน่ใจได้ว่า แบบสอบถามนั้นมีคุณภาพเพียงพอในการใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้วางแผนการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ และใช้การพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis) ในการอภิปรายข้อมูลและเสนอรายงานผลการวิจัยเชิงบรรยาย

ผลการวิจัย

นโยบายประชานิยมนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาขั้นพื้นฐานของประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากความยากจน หากพิจารณาในเชิงลึกพบว่า ความยากจนของคนไทยมิได้มีอัตราสูงเฉพาะในปี พ.ศ. 2544 เท่านั้น แต่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้อย่างยาวนาน ที่สำคัญคือ ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 จึงทำให้เกิดปรากฏการณ์ประชานิยมขึ้นในประเทศไทยจาก 3 ปัจจัย (Pipatseritham, 2008) ดังนี้

(1) ปัจจัยจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจทางการเมืองไทย เพื่อให้เป็นไปตามหลักของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง การเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของผู้นำประเทศ จะต้องได้รับคะแนนเสียงสูงสุดในการเลือกตั้งจากประชาชน และการกำหนดนายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้งในรัฐธรรมนูญ แต่ในความเป็นจริง กลุ่มทุนที่สนับสนุนพรรคการเมืองมาจากนักธุรกิจ ชนชั้นกลางที่มีการศึกษา ให้เงินสนับสนุนและสร้างความสัมพันธ์กับทหารและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ พร้อมทั้งส่งตัวแทนเข้ามามีบทบาททางการเมืองควบคู่กับการแสวงหาผลประโยชน์ ทำให้ทหารสามารถเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองอยู่เสมอ ภายหลังจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ได้สร้างความเสียหายแก่บ้านเมืองและเกิดการสูญเสียแก่ประชาชนจำนวนมาก ถือเป็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้ทหารลดบทบาททางการเมืองลงไป และส่งเสริมให้เกิดความชอบธรรมทางการเมืองแก่ประเทศมากขึ้น

(2) ปัจจัยจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นเงื่อนไขสำคัญที่บัญญัติขึ้น เพื่อสร้างเข้มแข็งทางการเมือง ด้วยกระบวนการทางการเมืองในการสร้างเสถียรภาพ นั่นคือ การพัฒนาไปสู่การเมืองระบบสองพรรค

(3) ปัจจัยจากผลกระทบของวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ถือเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดปรากฏการณ์ประชานิยมมากที่สุด เนื่องด้วยประชาชนได้รับความเดือดร้อนจากสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรง เกิดปัญหาการว่างงาน ความยากจน คุณภาพชีวิตอยู่ในระดับต่ำ ปัญหาสุขภาพและอื่นๆ นอกจากนี้ ประชาชนผิดหวังจากการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลที่ล้มเหลวและล่าช้า ซึ่งเป็นสภาวะการณ์ที่เหมาะสมในรัฐบาลทักษิณ ด้วยบุคคลลักษณะที่เป็นผู้ประสบความสำเร็จทางธุรกิจและภาพลักษณ์นักการเมืองที่เปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาสและนำนโยบายประชานิยมต่างๆ มาใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง ทำให้ประชาชนพอใจในการได้รับความช่วยเหลือให้พ้นจากความยากจน จึงเป็นที่มาของชัยชนะการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2544 และสร้างศรัทธาแก่ประชาชนในระดับรากหญ้า ทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นทางการเมืองมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การต่อต้านระบบเศรษฐกิจกระแสหลัก คือ การสร้างระบบเศรษฐกิจหรือกลุ่มทางเศรษฐกิจขึ้นมาเป็นการเฉพาะสำหรับประชาชน ชาวเกษตรกร และคนจน เช่น โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ตัวแบบนี้จะมีปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองน้อยกว่าตัวแบบการสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคม เนื่องจากรัฐบาลอุดหนุนงบประมาณเบื้องต้นเท่านั้น และโครงการดำเนินต่อไปได้จากเงินทุนหมุนเวียนมีผลกำไรจากดอกเบี้ยของสมาชิกเป็นรูปแบบเศรษฐกิจรูปแบบหนึ่ง เมื่อตั้งขึ้นมาแล้วสามารถบริหารจัดการได้ด้วยตนเอง มิใช่การจ่ายงบประมาณให้ทุกๆ ปี ประเด็นทางการเมืองที่เกิดขึ้นจากตัวแบบต่อต้านระบบเศรษฐกิจกระแสหลักที่พบ คือ พรรคการเมืองจะแฝงการสร้างความนิยมทางการเมืองโดยการเพิ่มงบประมาณกองทุนให้มากขึ้นเพื่อเอาใจประชาชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. นโยบายประชานิยมต่างประเทศ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดประชานิยมทางการเมืองใน พ.ศ. 2544 – 2557

นโยบายประชานิยมต่างประเทศและประเทศไทยให้ความสำคัญกับประชาชนในระดับรากหญ้า เช่นเดียวกัน เนื่องด้วยเป็นชนชั้นทางสังคมที่มีจำนวนมาก และหากตอบสนองความต้องการของประชาชนเหล่านั้นได้จะสามารถขยายฐานเสียงได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งการได้รับคะแนนสนับสนุนจากประชาชนเหล่านั้นมากขึ้น พรรคการเมืองก็จะมีโอกาสได้เป็นรัฐบาลมากขึ้นตามไปด้วย จากสถานการณ์วิกฤติหนี้สาธารณะของประเทศในแถบลาตินอเมริกาและกลุ่มสหภาพยุโรป ชี้ให้เห็นว่า การดำเนินนโยบายประชานิยมที่มีการใช้งบประมาณด้านรายจ่ายเกินขอบเขต มีความเสี่ยงต่อความมั่นคงทางการเงินของประเทศและมีแนวโน้มต่อการก่อหนี้สาธารณะสูงมาก เนื่องด้วยใช้นโยบายประชานิยมด้านรายจ่ายในลักษณะของสวัสดิการทางสังคมที่ภาครัฐให้การช่วยเหลือประชาชนเช่นนั้น ทำให้ประเทศขาดศักยภาพในการแข่งขันและความสามารถในการชำระหนี้ต่ำ ดังนั้น หากรัฐบาลไทยจะใช้นโยบายประชานิยมด้านรายจ่ายในลักษณะดังกล่าว จะต้องวางแผนอย่างรอบคอบและวิเคราะห์ถึงความสามารถชำระหนี้ในอนาคตโดยละเอียด ตลอดจนสร้างวินัยทางการเงินเพื่อหลีกเลี่ยงวิกฤติเศรษฐกิจที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศ

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดนโยบายประชานิยมทางการเมืองของไทย ได้แก่ ปัจจัยทางการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจ การประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ. 2540 กระตุ้นระบบการเมืองให้พัฒนาไปสู่ระบบสองพรรคการเมือง เพื่อสร้างเสถียรภาพทางการเมือง สังคม ตลอดจนความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และผลกระทบจากปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 พบว่า นโยบายประชานิยมทางการเมืองมีทั้งผลดีและผลเสีย โดยขึ้นอยู่กับนำไปใช้ของพรรคการเมืองและการให้นิยามความหมายของนโยบายประชานิยม จะเชื่อมโยงไปยังหลักการนโยบายประชานิยมที่นำมาใช้ในการบริหารประเทศของแต่ละรัฐบาล สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมชาย สาโรวาท (Sarovat, 2013) ได้ชี้ให้เห็นว่า นโยบายประชานิยมที่ดีเป็นการช่วยบรรเทาความเดือนร้อนแก่ประชาชน สร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ ยกระดับคุณภาพชีวิต

ของประชาชน และพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับปัจจุบันได้ เป็นนโยบายของรัฐบาลที่ทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน เรียกว่า วงจรอภิวัดน์ (constructive circle) ในทางตรงกันข้าม หากพรรคการเมืองแสวงหาผลประโยชน์จากนโยบายประชานิยม จนเกิดผลเสียตามมาภายหลัง เช่น ความเหลื่อมล้ำทางสังคม การได้รับการช่วยเหลือที่ไม่มีคุณภาพ ไม่สามารถสร้างอาชีพที่เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ เกิดความขัดแย้งทางสังคม การคอร์รัปชันของกลุ่มนักการเมือง กระทั่งเกิดปัญหาหนี้สาธารณะ กระทบต่อภาพรวมของระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ เรียกว่า วงจรวิบัติ (destructive circle) ดังนั้น ประเทศไทยอยู่ในสภาวะการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ก็สามารถนำนโยบายประชานิยมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ โดยวางแผนอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ พิสิฐ ลิ้อธรรม (Leeatham, 2015) ที่ได้อธิบายว่า การใช้นโยบายประชานิยมเพื่อประโยชน์ในการหาเสียงเลือกตั้ง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยเฉพาะการกำหนดนโยบายประชานิยม มักจะมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับงบประมาณรายจ่ายของประเทศ จึงเป็นโอกาสที่ดีในการปฏิรูปทางการเมืองควบคู่กับการปฏิรูประบบการคลัง สร้างวินัยการใช้จ่ายแก่พรรคการเมืองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาภาระหนี้สินของประเทศ โดยการปฏิรูปกฎหมายการคลัง สร้างกลไกการบริหารการคลังและงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ นั่นคือ ตรากฎหมายที่ควบคุมการจัดทำงบประมาณรายได้และรายจ่ายของประเทศ งบประมาณบริหารราชการแผ่นดิน การตรวจสอบบัญชีภาครัฐ และกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และเสถียรภาพทางการเมือง ทำนองเดียวกันกับ อัญชญา แสงแก้ว (Saengkaew, 2016) ที่อธิบายว่า นโยบายประชานิยมทำให้เกิดการกักเงินหรือหนี้สาธารณะ แต่หากรัฐบาลมีการกำหนดนโยบายและวางแผนที่ดี โดยมีได้หวังเพียงผลคะแนนเพื่อชนะการเลือกตั้ง แต่มุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศอย่างแท้จริง ก็ถือเป็นการก่อหนี้สาธารณะเชิงสร้างสรรค์ เอื้อประโยชน์ต่อส่วนรวม และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ อาทิเช่น การลงทุนด้านการศึกษา การจัดการระบบสาธารณสุขปโภค การลงทุนสำหรับโทรคมนาคมและการขนส่งด้านต่างๆ เป็นต้น มีการกำหนดนโยบายภาษี เพื่อช่วยแก้ปัญหาทางงบประมาณขาดดุล มีการจัดสรรงบประมาณอย่างถูกต้อง โปร่งใส เป็นธรรม สะท้อนถึงนโยบายประชานิยมของรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผลงานวิจัยของ ประภาส มั่นตะสูตร (Mantasoot, 2015) ได้ระบุว่า ประสิทธิภาพของการนำนโยบายประชานิยมไปปฏิบัติในสังคมชนบทไทยนั้น ทำให้ประชาชนในระดับรากหญ้าที่ถูกทอดทิ้ง เอารอดเอาเปรียบในรูปแบบต่างๆ ได้รับความพึงพอใจเมื่อได้รับการดูแลจากภาครัฐ ในการเพิ่มรายได้ สร้างอาชีพ ลดช่องว่างระหว่างชนชั้นทางสังคม และผลของนโยบายประชานิยมนี้ เป็นแรงจูงใจให้ประชาชนในชนบทมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมทางการเมือง ตอบรับการเข้าร่วมโครงการที่รัฐจัดสรรให้ ก่อให้เกิดประโยชน์สำหรับทุกฝ่าย และนอกเหนือจากการสร้างอาชีพแล้ว ประชาชนในชนบทยังต้องการการพัฒนาด้านการศึกษา ความต้องการรู้หนังสือ และเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เมื่อประชาชนในชนบทมีความรู้จะช่วยให้สามารถปรับทัศนคติที่มีต่อการเมืองและตัดสินใจทางการเมืองได้อย่างถูกต้อง ถือเป็นการป้องกันการถูกครอบงำทางการเมือง ดังเช่นอดีตที่ผ่านมาที่ประชาชนในชนบทถูกครอบงำทางความคิด ปิดกั้นข่าวสาร รับรู้ข้อมูลเพียงด้านเดียว จนก่อให้เกิดความแตกต่างด้านความคิดเกี่ยวกับการเมือง นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างชนชั้น กลุ่มบุคคล และบานปลายเป็นความขัดแย้งทางการเมืองที่รุนแรงดังเช่นที่เคยเกิดขึ้นในอดีต

ดังนั้น ปัจจัยที่ทำให้เกิดนโยบายประชานิยมในสังคมไทย สามารถลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม กระตุ้นเศรษฐกิจ สร้างโอกาส และยกระดับคุณภาพชีวิตแก่ประชาชนในระดับรากหญ้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ สะท้อนถึงความเป็นธรรมในการบริหารจัดการของภาครัฐ ในการนำนโยบายประชานิยมมาใช้เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมและการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้า ตรงตามหลักการของนโยบายประชานิยมที่มุ่งเน้นในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น และตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกัน หากนำนโยบายประชานิยมไปใช้เกินขอบเขต จะนำไปสู่วิกฤตการณ์ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่สำคัญ คือ ภาพลักษณ์ของประเทศได้รับความเสียหาย ขาดความเชื่อมั่นจากประชาชน และไร้เสถียรภาพ ไม่มีความเชื่อถือ จำเป็นต้องใช้เวลาในการแก้ปัญหาระยะยาวและสูญเสียงบประมาณจำนวนมากในการฟื้นฟูด้านต่างๆ

2. การเมืองในการบริหารนโยบายประชานิยมของรัฐบาลในช่วง พ.ศ. 2544-2557

การเมืองจากการบริหารนโยบายประชานิยมของรัฐบาล เป็นการแสวงหาอำนาจทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ของพรรคการเมืองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เมื่อมีการหาเสียงเลือกตั้ง พรรคการเมืองจะพยายามแสวงหาโอกาส และฉวยโอกาสโดยไม่คำนึงถึงวิธีการ เพื่อให้ได้รับชัยชนะในการแข่งขันเลือกตั้ง เนื่องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ. 2540 มีช่องว่างในการแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมือง ดังเช่น รัฐบาลทักษิณ ที่ชูนโยบายประชานิยมในการหาเสียงเลือกตั้งและประสบความสำเร็จ อีกทั้งองค์กรอิสระที่ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อตรวจสอบ คัดค้านการทำงานของรัฐบาลก็ทำหน้าที่บกพร่อง เป็นเหตุให้เกิดการทุจริตจากโครงการตามนโยบายประชานิยมที่ให้ไว้แก่ประชาชน โดยผลงานวิจัยของ นพวงษ์ มังคละชน (MangKhalachon, 2010) ได้สะท้อนถึงการใช้อำนาจแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองจากโครงการของรัฐบาลทักษิณ นโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค ให้สิทธิในการเข้าถึงการรักษาพยาบาล แต่ขาดการบริหารจัดการที่ดีไร้ประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ประชาชน บกพร่องในการจัดสรรงบประมาณ นโยบายห้วยบนดิน เป็นการช่วยแก้ไขปัญหาผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น แต่การใช้จ่ายเงินในโครงการนี้ มีความไม่โปร่งใส สังคมเสื่อมโทรม นโยบายบ้านคนจนเป็นการช่วยเหลือผู้ยากไร้ไม่มีที่อยู่อาศัย แต่แท้จริงแล้วบริหารโครงการอย่างไม่มีคุณภาพ ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ดังนั้น การเมืองจากการบริหารนโยบายประชานิยมของรัฐบาล เป็นการใช้อำนาจในทางที่มิควร ทำยที่สุดแล้วความเสียหายตกอยู่ที่ประเทศชาติและประชาชน

ดังนั้น นโยบายประชานิยมทางการเมืองที่ผ่านมา พยายามสร้างความเท่าเทียมกันให้เกิดขึ้นในสังคมไทย แต่เมื่ออำนาจทางการเมืองอยู่เหนือหลักการนโยบายประชานิยม จึงนำไปสู่การแสวงหาผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มบุคคลหรือเฉพาะกลุ่มองค์กรมากกว่าประโยชน์ของส่วนรวม จะเห็นได้ว่า การสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคทางสังคมควรขึ้นอยู่กับความยั่งยืนของนโยบายโดยไม่จำเป็นต้องเป็นนโยบายประชานิยมเสมอไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 พัฒนานโยบายประชานิยมอย่างสร้างสรรค์ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้

1.2 นโยบายประชานิยมที่ดีมีความมุ่งเน้นเฉพาะกลุ่มมีรายได้น้อย ยากจน ใช้แรงงาน เพื่อเป็นฐานเสียงแก่พรรคการเมือง แต่ความมุ่งเน้นประโยชน์แก่ประชาชนทั้งประเทศให้เกิดความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

1.3 เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์นโยบายของพรรคการเมืองก่อนนำไปหาเสียงเลือกตั้ง ในประเด็นที่ว่า นโยบายประชานิยมที่สร้างขึ้นมานั้นสามารถนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมได้

1.4 กำหนดขอบเขตของการใช้นโยบายประชานิยม ควรเลือกเฉพาะนโยบายสำคัญที่มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตและกระตุ้นเศรษฐกิจ หลีกเลี่ยงการใช้นโยบายประชานิยมที่ฟราเพื่อและมากจนเกินไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการแก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประชาชนในแบบองค์รวมบูรณาการโดยนำวิกฤติเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 มาเป็นกรณีศึกษาว่าสาเหตุความยากจนนั้นเกิดจากสิ่งใด เพราะตลอดระยะเวลาที่รัฐบาลหลายต่อหลายชุดมีนโยบายแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำแต่ก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้เลย ปัญหาความยากจนและการขาดโอกาสทางสังคมยังมีปรากฏให้เห็นในสังคมไทยอยู่ ดังนั้น ควรจะมีการวิจัยโดยภาพรวมและความเกี่ยวเนื่องของปัญหาของความยากจนกับปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาการขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งทุนและทรัพยากรทางเศรษฐกิจ หรือปัญหาจากการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากรัฐ เพื่อนำไปสู่การกำหนดการความช่วยเหลือจากภาครัฐที่ชัดเจน

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการเมืองและนโยบายประชานิยมจากหลากหลายภูมิภาคทั่วโลก โดยเฉพาะการขยายตัวของพรรคการเมืองประชานิยมในยุโรปที่กำลังเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ พรรคการเมืองประชานิยมในยุโรปมีอุดมการณ์ทางการเมืองสายกลางที่ประนีประนอมกับสถาบันทางการเมืองดั้งเดิม ควรนำวิจัยและนำผลการวิจัยมาศึกษาเพื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอื่นๆ ดังนั้นเนื่องจากปัจจุบันการรับรู้นโยบายประชานิยมในสังคมการเมืองไทยเน้นเฉพาะความล้มเหลวทางการเมืองในลาตินอเมริกาเท่านั้น

References

- Acemoglu, D., Egorov, G., & Sonin, K. (2012). *A political theory of populism*. British: Oxford University Press.
- Acemoglu, D., Egorov, G., & Sonin, K. (2013). A political theory of populism. *Quarterly Journal of Economics*. P. 771-805.
- Angtrakul, R. (1991). The Project to Create a Rural Work with Thai Rural Development. *Parliament Letter*, 39 (July).
- Bahr, D. (2017). *How Sparta became*. Spartan: Plutarch's life of Lycurgus.
- Coupal, Y. (2003). *Macroeconomics of populism in Venezuela*. Mimeo, Stanford University Press, Stanford.
- Freeman, S. (2003). *The Cambridge companion to Rawls*. United States of America: Cambridge University Press.
- Gyurkocza, D. (2011). *Political theory of populism*. South – East Europe.
- Laothamatas, A. (2006). *Thaksina-Popular: Meanings, Problems and Solutions*. Bangkok: King Prajadhipok's Institute.
- Leeatham, P. (2015). The Reform of the Fiscal System and Government Budget to the Financial Discipline. *Journal of Economics*, 19(1), 3-25.
- MangKhalachon, N. (2010). News Agenda and Content Direction of Populist Policy as Presented in Newspaper During and Post Thaksin Shinawatra. *Journal of Management Science Chiangrai Rajabhat University*, 5(2), 64-96.
- Mantasoot, P. (2015). Effectiveness of the Introduction of Civil Policy in Thai Rural Society. *SSRU Graduate Studies Journal*, 8(2), 298-308.
- Muller, JW. (2016). *What is populism?* Philadelphia. PA: University of Pennsylvania Press, Kindle edition.
- Pipatseritham N. (2008). Factors Affecting the Occurrence of Popular Nations in Thailand. *Thammasat Economic Journal*, 26(3), 119-166.
- Rawls, J. (1999). *A theory of justice*. Revised Edition. US: Harvard University Press.

- Saengkaew, A. (2016). The Concept and the Increasing of Public Debt Through Populist Policies Utilization. *Political Science and Public Administration Journal Khon Kaen University*, 1(2), 99-103.
- Sarovat, S. (2013). *The Populist Policies Used in the 2011 General Election Campaign: A Case Study of the Democrat Party and Pheu Thai Party*. Ph.D. Dissertation. Krirk University.
- Siripongtugsin, N. (2018). Restorative Justice: Managing Conflicts to Empower the Justice of Pru Khuan Kreng Community in Nakhon Si Thammarat Province. *Journal of Social Development*, 20(1), 1-16.
- Taggart, P. (2000). *Populism*. Buckingham. UK: Open University Press.
- Techapeera, K. (2007). *From Thaksin to coup 19 September 2549: Thailand's Democratic Crisis*. Bangkok: 14 October Foundation.
- Weyland, K. (2001). Clarifying a contest concept: populism in the study of Latin American Politics. *Comparative Politics*.34 (1). *International Relations Quarterly*. V.2(1). (Spring 2011/1 Tavaszi). Retrieved Jun 30, 2017, from <https://www.forbes.com/sites/davidbahr1/2017/06/30/how-sparta-became-spartan-plutarchs-life-of-lycurgus/#56c9dfe62757>.
- Wonsurawattana, K. (2007). The United States Civil Movement. *Quality of Life and Law Journal*, 3(1), 5-21.